

หลวงพ่อธรรมจักร วัดธรรมามูลวรวิหาร

หลวงพ่อธรรมจักร

หลวงพ่อธรรมจักร เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองชัยนาท ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระวิหาร
เชิงเขา วัดธรรมามูลวรวิหาร ต.ธรรมมูล อ.เมือง จ.ชัยนาท ศิลปะประยุกต์ช่างสมัยเชียงแสนตอน
ปลายถึงกรุงสุโขทัยตอนต้น ผสมกับสมัยกรุงศรีอยุธยา มีพุทธลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติ
ประทับยืนบนฐานดอกบัว พระหัตถ์ขวายกขึ้นเสมอพระอุระ หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือ สูง
ประมาณ 4.50 เมตร กลางฝ่าพระหัตถ์มีรอย “ธรรมจักร” ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้ว ซึ่งเป็นที่มา
ของชื่อพระพุทธรูปองค์นี้

กลางฝ่าพระหัตถ์ขวามีรอย “ธรรมจักร”

ประวัติ หลวงพ่อธรรมจักร

หลวงพ่อธรรมจักร วัดธรรมามูลวรวิหาร ไม่พบหลักฐานทางประวัติอย่างแน่ชัด มีเพียงตำนานเล่าขานสืบต่อกันมาว่า มีผู้พบพระพุทธรูปลอยตามแม่น้ำเจ้าพระยามาพร้อมกันถึง 3 องค์ ได้แก่ หลวงพ่อโสธร (วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา) หลวงพ่อวัดบ้านแหลม (วัดบ้านแหลมหรือวัดเพชรสมุทรวรวิหาร จ.สมุทรสงคราม) และ หลวงพ่อธรรมจักร (วัดธรรมามูลวรวิหาร จ.ชัยนาท) บ้างกล่าวว่า มีพระพุทธรูปอีกองค์ คือ หลวงพ่อวัดไร่ขิง (วัดไร่ขิง จ.นครปฐม) ลอยตามมาด้วย แต่สำหรับหลวงพ่อธรรมจักร เมื่อลอยมาถึงบริเวณหน้าวัดธรรมามูลวรวิหาร ปรากฏว่าได้ลอยวนเวียนอยู่บริเวณหน้าวัดแห่งนี้ พระภิกษุและชาวบ้านจึงได้พร้อมใจกันอัญเชิญขึ้นประดิษฐานที่วัด โดยนำเชือกพร้อมด้ายสายสิญจน์ผูกกับพระพุทธรูป แต่ไม่สามารถนำขึ้นมาได้ กระทั่งตกเย็นจึงแยกย้ายกันกลับ โดยวางแผนจะมาตั้งในวันรุ่งขึ้น

พอถึงรุ่งเช้า ชาวบ้านต่างหาพระพุทธรูปไม่พบ ต่างคิดว่าพระพุทธรูปได้หลุดลอยน้ำไปแล้ว จึงแยกย้ายกันกลับ ปรากฏว่าในขณะนั้นได้มีผู้พบเห็นพระพุทธรูปองค์ที่ลอยน้ำมานั้น ได้มาประดิษฐานปิด

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 9)

พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ในคราวทรงเสด็จมาสักการะ หลวงพ่อธรรมจักร

ทางเข้าประตูพระวิหาร วัดธรรมามูลวรวิหาร เป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่ง จึงได้เรียกชาวบ้านที่อยู่ด้านล่างให้ขึ้นไปดู ชาวบ้านจึงได้ร่วมแรงร่วมใจก่อสร้างต่อเติมพระวิหารออกมาอีกช่วงหนึ่ง รวมเป็น 3 ช่วง จากคำบอกเล่า เมื่อองค์หลวงพ่อธรรมจักรประดิษฐานอยู่ได้ 3 วัน ก็ได้หายไปจากพระวิหาร และกลับมาประดิษฐานดังเดิมโดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งมีโคลนและจอกแทนติดเปื้อนมาด้วย ชาวบ้านจึงได้นำโซ่มาล่ามผูกไว้ เพื่อป้องกันไม่ให้องค์หลวงพ่อธรรมจักรหายไปอีก

ต่อมามีคนต่างถิ่นล่องแพมาจากทางเหนือเพื่อตามหาพระพุทธรูป เมื่อมาถึงท่าน้ำหน้าวัดธรรมามูลวรวิหาร ได้พบพระพุทธรูปที่ตามหาอยู่ ขณะนั้นเป็นช่วงพลบค่ำ ชายผู้นั้นจึงได้ขออาศัยนอนอยู่ที่วัด เพื่อรอเวลาอัญเชิญองค์หลวงพ่อธรรมจักรกลับ ณ วัดแห่งเดิม ชายคนนั้นได้ฝันว่า หลวงพ่อไม่ขอกลับไปด้วย จะขออยู่ที่วัดธรรมามูลวรวิหารแห่งนี้ ครั้นรุ่งเช้าจึงได้กราบลาท่านสมภารเดินทางกลับ

บ้าน และได้ขอถอดเอา “จักร” ที่กลางฝ่าพระหัตถ์องค์หลวงพ่อธรรมจักรกลับไป นับแต่นั้นมาหลวงพ่อธรรมจักรก็ไม่หายไปไหนอีก ชาวบ้านจึงได้นำโชที่ล่ามออกและได้ร่วมกันสร้าง “จักร” ขึ้นใหม่ พร้อมทั้งจัดให้มีงานสมโภชต่อเนื่องทุกปีจนถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีพุทธบริษัทเป็นจำนวนมากเดินทางมานมัสการ “หลวงพ่อธรรมจักร” ไม่ขาดระยะ

วัดธรรมามูลวรวิหาร

วัดธรรมามูลวรวิหาร เป็นศาสนสถานที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เคยเสด็จพระประพาส รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระบรมราชินีนาถยังได้เสด็จมานมัสการหลวงพ่อธรรมจักรที่วัดแห่งนี้ และน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณหน้าวัดธรรมามูลถือว่าเป็นน้ำศักดิ์นำไปใช้ในพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา

ในสมัย ร.ศ.120, 125 และ 127 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงเสด็จมาสักการะ “หลวงพ่อธรรมจักร” ถึง 3 ครั้ง ดั่งมีข้อความปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์ประพาสต้นของพระพุทธเจ้าหลวง ว่า พระองค์ได้มีพระราชหัตถเลขา ฉบับที่ 8 เดือนตุลาคม ร.ศ.120 ถึงพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ความว่า “เวลาเช้า 3 โมงเศษ ถึงวัดธรรมามูล ขึ้นเขามีราษฎรอยู่มาก พระวิหารใหญ่หลังคาพังทลายลงทั้งแถบ จำเป็นต้องปฏิสังขรณ์ เมื่อนมัสการพระ แจกเสมาราษฎรแล้วลงเรือเดินทางต่อมาอีก”

ส่วนพระราชหัตถเลขา ฉบับลงวันที่ 9 สิงหาคม ร.ศ.125 ทรงบันทึกว่า “บ่าย 2 โมงได้ออกเรือแวะที่โรงทหาร (ที่ตั้งศาลากลางในปัจจุบัน) ขึ้นตรวจแถว กลับจากโรงทหารขึ้นมาถึงเขาธรรมามูล 4 โมงครึ่ง ข้ามไปถ่ายรูปที่หาดตรงข้ามจนเย็น จึงเข้าเรียรายปฏิสังขรณ์ศาลา และพระวิหารขึ้นใหม่”

อนึ่ง ในการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมานั้น สันนิษฐานว่า สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ตามเสด็จมาด้วย โดยพบแผ่นจารึกหินอ่อนที่ด้านบนเสาต้นกลางของซุ้มบันไดที่ติดกับลานพระวิหารหลวงพอธรรมจักร จารึกเกี่ยวกับวัน เดือน ปี และบุคคลที่บริจาค โดยปรากฏเป็นพระนามแรก ทรงบริจาคเงินจำนวน 200 บาท บุคคลที่สำคัญอีกท่านหนึ่งที่ได้ตามเสด็จมานมัสการ คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยมีพระนิพนธ์ไว้ในหนังสือสาส์นสมเด็จ ลงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2481 เป็นลายพระหัตถ์ที่ทรงมีถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ความตอนหนึ่งว่า

“เมื่อปีแรก หม่อมฉันเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ใน พ.ศ.2453 ขึ้นไปตรวจราชการหัวเมืองเหนือเมื่อฤดูน้ำ ได้พระราชทานกฐินหลวงไปทอดที่วัดธรรมามูลด้วย หม่อมฉันไปพักแรมอยู่ที่ชัณนาท รุ่งเช้าออกจากเมืองชัณนาทขึ้นไปบนเขาธรรมามูล”

วัดธรรมามูลวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร

ตั้งอยู่เลขที่ ๑ บ้านธรรมามูล หมู่ที่ ๑ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัณนาทจังหวัดชัณนาท

สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

ตั้งอยู่บนไหล่เขาธรรมามูล โดยแบ่งเป็น ๔ ชั้น คือ

ชั้นแรกเป็นที่ตั้งโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการ

ชั้นสองเป็นที่ตั้ง ศาลาการเปรียญ กุฏิ หอสวดมนต์ และฌาปนสถาน ชั้นสามเป็นที่ตั้งกุฏิและสวนไม้ นานาชนิด

ชั้นสี่เป็นที่ตั้งพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ปูนียัตถุมิ "หลวงพอธรรมจักร" ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร "หลวงพอโต" สมัยสุโขทัย รอยพระพุทธรูปจำลอง ใบเสมา เป็นเสมาคู่ สลักด้วยศิลาทรายสีแดง ศิลปะสมัยอยุธยา มีลายกระหนกประกอบ สันนิษฐานว่าสลักขึ้นในปลายสมัยอยุธยาประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๒ - ๒๓ เพราะสมัยอยุธยาในรัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง นิยมสร้างวัตถุด้วยศิลาทรายแดงและเนื่องจากเป็นเสมาคู่ ซึ่งถือว่าเป็นวัดกษัตริย์สร้างจึงมีความสำคัญ และมีเจดีย์ใหญ่ปรากฏ แต่ฐานทำด้วยอิฐก้อนใหญ่เรียงซ้อนกัน

พระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัย พระประธานภายในพระอุโบสถ

ประวัติวัดธรรมามูลวรวิหาร

วัดธรรมามูลวรวิหาร ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาธรรมามูล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยอยุธยาสันนิษฐานว่า พระมหาธรรมราชา แห่งกรุงสุโขทัยทรงสร้าง กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๘ พระอุโบสถ และพระวิหารเป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ไม่ทราบประวัติความเป็นมาที่ชัดเจน ได้มีการบูรณะ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๕

ภายในพระอุโบสถมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัย ศิลปะแบบอู่ทองได้มาจากเมืองสรรคบุรี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญมาไว้ เป็นพระหล่อแบบช่างแม่บ้านนครชัยศรี มีรอยพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร สร้างด้วยศิลามีลวดลายสลักเป็นรูปกลมตามวงจักร สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ด้านหลังพระวิหารมีซากพระเจดีย์อยู่ในศิลปะแบบอู่ทองได้มาจากเมืองสรรคบุรี สภาพชำรุดทรุดโทรมมากเหลืออยู่เพียงฐานก่ออิฐถือปูน สันนิษฐานว่า เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง มีสถาปัตยกรรมไม้เก่าแก่ก่อนสมัยอยุธยา พระเครื่องที่พบในพระเจดีย์เป็นศิลปกรรมแบบสุโขทัย นอกจากนั้นยังมีเจดีย์ร้างอีกหนึ่งองค์อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมเช่นกัน มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ "หลวงพ่อธรรมจักร" ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารด้านหน้าวัดธรรมามูล บริเวณเชิงเขาธรรมามูล

วัดธรรมามูลวรวิหารยอดเขาธรรมามูลมีบันไดที่สร้างขึ้นไว้ จำนวน ๕๖๕ ขั้น มีพื้นที่ลานกว้างประมาณ ๕ ไร่เศษ มีวิหารหลวงพ่อนาค ซึ่งเป็นศิลปะแบบอยุธยาตอนต้น เป็นวิหารก่ออิฐถือปูนฐานสี่เหลี่ยมสองชั้นยาวประมาณ ๙ เมตร สูงประมาณ ๖ เมตร และกว้างประมาณ ๓.๕๐เมตร มีเสาสี่ต้น มีซุ้มประตูทางเข้ากว้างประมาณ ๘๐ เซ็นติเมตร ผนังวิหารก่ออิฐถือปูนที่บั้งสามด้านหลังวิหารมีซากเจดีย์หนึ่งองค์ หน้าวิหารทางด้านทิศเหนือ มีสระรูปวงรี ขนาดกว้าง ๖ เมตร ยาว ๘ ศอก ห่างออกไปอีกประมาณ ๑๐๐ เมตร มีซากเจดีย์อยู่ ๑ องค์ ฐานล่างมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๐ เมตร ส่วนบนมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕ เมตร เชื่อกันว่าวิหารบนยอดเขาธรรมามูลเป็นที่ปลูก

เสกน้ำมนต์ให้แก่ทหารในยามออกศึกสงคราม บริเวณลานกว้างบนยอดเขาใช้เป็นที่รวมพลของทหาร และเป็นที่ตรวจการณ์ความเคลื่อนไหวของข้าศึกในสมัยนั้น

การจัดงานประเพณีนมัสการปิดทองหลวงพ่อธรรมจักร เป็นงานประจำปี โดยทางวัดได้กำหนดขึ้นปีละ 2 ครั้ง คือ ในเดือน 6 ระหว่างวันขึ้น 4 - 8 ค่ำ และในเดือน 11 ระหว่างวันแรม 4 - 8 ค่ำ รวมครั้งละ 5 วัน 5 คืน ในงานมีมหรสพสมโภชน์ตามประเพณีนิยมทั่วไป ในอดีตเมื่อมีงานประเพณีนมัสการปิดทองฯ คราวใด จะต้องมีการแข่งเรือในลำน้ำหน้าวัดด้วย แต่ประเพณีนี้ได้ล้มเลิกไปเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2505 นอกจากนี้ทุกวันแรม 11 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ทางวัดได้จัดให้มีงานประเพณีตักบาตรเทโวอีกด้วย

หลวงพ่อพระธรรมจักร์ วัตรธรรมามุนี

เป็นศูนย์รวมใจ ไทยพุทธสูงสุดหนา

พระคู่บ้านคู่เมืองชัยนาทแต่นานมา

และเป็นเกียรติรักษาไว้ประจักษ์ทั่วไทย

ผู้ประพันธ์ : อานนท์ สรวิสูตร

เหรียญหลวงพ่อพระธรรมจักร วัดธรรมามูล ปี 2461

เหรียญหลวงพ่อพระธรรมจักร วัดธรรมามูล ชัยนาท จัดสร้างครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2461 ปลุกเสกโดย พระครูวิมลคุณากร หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า

ลักษณะของเหรียญด้านหน้าเป็นรูปหลวงพ่อธรรมจักร ส่วนด้านหลังมียันต์ โดยเขียนตัวขอมไว้ 2 ชุด คือคำว่า ชะ นะ (2 ตัวที่อยู่ติดกับอุณาโลม) ซึ่งหมายถึง ผู้มีชัย และคำว่า พระธรรมจักร (แถวล่าง) ซึ่งหมายถึง พระธรรมของพระพุทธเจ้า พระธรรมจักร เป็นคาถาเดียวกับ หัวใจพระอริยสัจสี่ ซึ่งมีตัวย่อว่า ตี ตี อุ นิ พระคาถานี้ถือว่าเป็นยอดคาถาทั้งปวง มีพุทธคุณเด่นด้านอยู่ยงคงกระพัน

เหรียญหลวงพ่อพระธรรมจักร วัดธรรมามูล กะไหล่ทอง พิมพ์ใหญ่

เหรียญหลวงพ่อพระธรรมจักร วัดธรรมามูล ปี 2461

เหรียญหลวงพ่อพระธรรมจักร วัดธรรมามูล ปี 2461

เหรียญหลวงพ่อพระธรรมจักร วัดธรรมามูล ปี 2461

<http://www.amuletheritage.com/p-8.html>

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, <https://thailandtourismdirectory.go.th/> ,

วัดธรรมามูลวรวิหาร.

ไปด้วยกัน, www.paiduaykan.com/ , วัดธรรมามูลวรวิหาร, โปสต์ 06 กุมภาพันธ์ 2562.

Baanjompra, www.baanjompra.com/ , หลวงพ่อธรรมจักร วัดธรรมามูลวรวิหาร,

โปสต์ 08 สิงหาคม 2557.

amuletheritage.com